

Grav

Urednik

Zoran Hamović

Likovni urednik

Dragana Atanasović

Naslov originala

Galsan Tschinag

DIE NEUN TRÄUME DES DSCHINGIS KHAN

© Insel Verlag Frankfurt am Main 2007

Galzan Činag

*Devet snova
Džingis-kana*

*Prevela s nemačkog
Maja Anastasijević*

2008

CLIO

Prolog

Uprkos letu na vrhuncu, bio je to sivi svet. Siv i tuđ. Jer, beše to u dalekoj zemlji Tanguta, omraženih zbog svoje neposlušnosti i nepokornosti, što je sada još jedino ličila na izgaženo bojno polje, opustošenu štenaru i ubijenu strvinu koju su ščepali lešinari. Ležala je bačena i raskomadana i tokom samrtnobledih dana i košmarnomračnih noći posrtala, drhtala i raspadala se, dok su se iznad nje dizali oblaci dima i prašine.

Džingis-kanov gnev prema neprijateljskoj zemlji još ne beše uminuo, iako joj je kičma odavno bila slomljena, vojska uništena, kralj obezglavljen, a narod pobijen. Ali poslednje žarište otpora još nije bilo ugašeno, jer je vojska usred utvrđenog grada, u koji je već bila provalila i uništila ga, naišla na još jedno utvrđenje, koje još nije osvojila.

U početku se činilo da će zauzimanje tvrđave, verovatno podignute radi zaštite od unutrašnje opasnosti, a u kojoj se krila kraljevska porodica sa poslugom i ličnom gardom, biti prava sitnica, pošto su gradske zidine probijene, kuće, jedna za drugom, uništene i oštećene, a stanovništvo pobijeno. Zato javiše kanu da je grad uglavnom osvojen i obećaše da će kralja i kraljicu, žive ili mrtve, dovesti do sledećeg zalaska sunca. Ispostavilo se, međutim, da uopšte nije bilo toliko lako srušiti utvrđenje od ogromnih kamenih, međusobno spojenih, blokova. Dani su prolazili jedan za drugim

i kan je gubio strpljenje. Prestolonaslednikov predlog da ga sa glavninom vojske pošalju put zavičaja da bi odmah nakon zauzimanja utvrđenja sa njegovim sadržajem i ostatkom vojske krenuli za njim, bio je samo ulje doliveno na vatru. Kana uhvati napad besa koji je pogubno delovao na njegovo stanje.

Tri-četiri dana kasnije, pojavio se tračak nade: kralj Tanguta je poručio Džingis-kanu da želi da mu donese devet darova u znak dubokog kajanja. Pobednik se složi, a poraženi se pojavi sa obećanim poklonima, čiji je blesak svedočio o velikom bogatstvu. Ali Džingis-kan ne htede da vidi ni njega ni njegove darove. Dozvolio mu je da priđe jurti-palati samo na tri koraka, ostavi tamo svoje poklone, klekne i kroz zid jurte iznese svoju molbu. I, u trenutku dok se ovo dešavalo, kanu pripade muka pa najbližem povereniku stavi do znanja da onoga napolju što pre ukloni. Glavu, iz koje je liptala krv, malo kasnije odnesoše do utvrđenja, baciše je preko zidina grada i povikaše: „Kraljice, evo glave tvog bivšeg muža. Tvoj novi suprug Džingis-kan hoće da se odmah pojaviš da bi mogla da se umiješ i okupaš pre nego što u vreme počinka odeš k njemu!“

Ali kraljica se nije pojavila. Dani su prolazili, a sa njima se, iz sata u sat, pogoršavalo i kanovo stanje. Svi su se pitali šta da rade, ali niko ne znade odgovor. Pa, ipak, svi su verovali da ga znaju: tvrđavu treba osvojiti bez obzira na okolnosti i po svaku cenu. Samo ona se nije dala provaliti, i dalje je ostajala neosvojiva.

Bilo je to neshvatljivo i jednoj i drugoj strani: Tangutima zato što nije imalo nikakvog smisla što brane ovo poslednje parčence zemlje veličine dlana kada je sve još odavno bilo izgubljeno, a Mongolima zato što su, jednu za drugom, bacali na kolena zemlje i delove sveta, a sada već danima nemoćno stoje pred ovom šaćicom ljudi. Pri tom čovek nije morao da bude Džingis-kan da bi predvideo da će tvrđava pasti. Svi su to

znali, ali je ta prokleta mrlja usred sivih razvalina slomljenog i pregaženog grada ipak opstajala, ne predajući kraljicu za koju se pričalo da je još mlada kao rosa i nevidene lepote.

Možda upravo zato ili jednostavno zbog neobuzdane volje i neuništivog prkosa, Džingis-kan, pobjednik, sanjao je sve u plamenocrvenoj boji. Možda je to bio i jedan te isti san, koji se uvek iznova vraćao. A pri tom se usnulom činilo kao da slike što su mu se približavale uskaču i ležu u njega uzduž i popreko, prolaze kroz njega, svaki put sve duže ostaju, a njihovi obrisi postaju sve jasniji. Nije znao koliko se već puta baškario u vatrenom crvenilu, a ponekad morao i da uzdahne, možda četiri-pet ili čak šest-sedam puta, ali on, kome je dolazio taj neobičan san u čijoj se varljivoj svetlosti otapao led u koji kao da se beše pretvorio, razmišljajući o tome, naprasno odlučio da veruje da je to bilo čitavih devet puta.

Crveno nebo i crvena zemlja. Između njih, šume što leluju u crvenim prelivima. Reke što penušaju crvenom bojom. Pa i crveni ratnici na crvenim atovima u galopu. Pod njihovim nogama utroba pokošenog grada što se puši i isparava ostavljajući crveni trag. A sve to daleko u pozadini, blede senke tananih, neuhvatljivih priviđenja.

U prvom planu su se šepurile kao krv, kao vatra crvene stene i uzdizale se iz crvene usijane zemlje u plamenocrveno nebo, kao da bacaju varnice ili rasturaju žar. Uprkos njihovoj trenutnoj uzvišenosti, Džingis-kan prepozna u njima jadne niske gromade stena koje su ga okruživale, sive i toliko ogoljene da su budile sažaljenje, a u njihovom skrivenom, zaštićenom središtu, nekoliko strelometa od grada, jurtu-palatu, okruženu desetinom drugih, običnih jurti. Te stene, koje su u sumrak ponekad podsećale na tamne konje što dremaju,

bile su neravnomerno raspoređene iznad brežuljkastog predela i ličile su na nekoliko krda od ukupno možda pedeset, šezdeset ili čak sedamdeset, osamdeset pastu-va. On, kan, koji sive i tamne gomile kamenja nije samo sanjao kako se poput crvenog plamena uzdižu ka nebu, već je i pomišljao na tako plemenita, vetropirasto-pametna bića kao što su konji, dodeli im uzvišeni, važan broj devedeset devet. Jer, predosećao je da mu san više nikada neće ponovo doći, pošto je on, čovek pod suncem koje je sada više pržilo nego grejalo, više zamaralo nego okrepljivalo, sa svojih 65 proleća proživeo vreme koje mu je namenilo Večno Plavo Nebo i time odsanjao san koji je ono udahnuo njemu, običnom smrtniku. Zato je hteo da uputi uzvišene misli ovozemaljskom svetu svetlosti, svakom njegovom sastavnom delu, svakom stanovniku. Trebalo je to da bude učinjeno u znak zahvalnosti, ali i kao molba za oprostaj.

Da, slutio je – ne, znao je, pošto je još uvek bio Džingis-kan, pošto je tako hteo i pošto je njegova volja postala zakon, naređenje koje se odmah izvršava – dan, koji je već odavno počeo da plamti i gori, bio je njegov poslednji.

Prvi san

Izronio je iz čas bledeg, čas zagasitog, promenljivog crvenila. U početku je izazivao strahopoštovanje, kasnije užas i na kraju gađenje, što ga je navelo na pretpostavku da omotač u kome se sve odigravalo više nije mogao da izdrži pritisak, da je počeo da propušta, te je tako u san prodiralo i ono što ne pripada okruženju jednog Džingis-kana, dajući mu nesrećan tok. Da li otuda što se u tom snu sve vrtelo oko nečega što je njemu, zavičaju tolikih snova, pašnjaku tolikih događaja i bojištu tolikih odluka, još bilo potpuno strano? Ko zna. Povrh svega, bila je to noćna mora.

Vihor je došao, zgrabio ga i oborio iz sedla; nebeska oluja je naizgled imala delimično zemaljsko obličje: dojurila je sa grivom u plamenu, repom koji se vijorio i na tvrdim kopitama što su tutnjala. Dok je to gledao, slušao i osećao, učini mu se da razaznaje po jedan par sjajnih očiju i raširenih nozdrva, kao i široko razjapljenu gubicu s blistavim zubima – sve toliko ogromno i tako blizu da je bio kao oduzet. Da je iole imao vremena, do tog trenutka bi verovatno razmišljao kako pred sobom ima pastuva, možda baš ovako: nebeski Bog je poslao na Zemlju svoga sina Vihora na vatrenom konju da miljeniku iz horde ništavnih i ograničenih ljudi izbije bahatost iz glave. Ali nije bilo vremena za tako nešto, jer je na ramenima i leđima osetio udarac, koji

je bio tako jak da je iz bezbojnog tla sevnula bleštava varnica i odmah se rasprsnula stvarajući kišu svetlosti-lutalica. I, gle, koža je već osećala nešto mokro, ali to više nije bilo prskanje kapljica, ne, bila je to beskrajno duboka, zagasitocrvena tečnost, što se verovatno sli-
la na zemlju, i u kojoj se sada davio. U tom trenutku ugleda i čudovište, koje je verovatno doplivalo da bi ga raščerečilo i prožderalo. Bilo je ogromno i odvratno, možda neka riba iz mora ili vodeni vuk o kome su mu jednom pričali. Zubi u široko razjapljenim čeljustima delovali su moćnije od vučjih i tigrovih. Za tren oka se našao u ogromnoj njušci i osećao kako mu se očnjaci oštri kao noževi zarivaju u kožu i meso sve do žila i kostiju. Bol je bio neopisiv, možda još jači od bola koji stvara trokraka strela dok polako probija telo.

Bilo je neobično što i pored svega toga nije gubio svest. Tako mu se bar, začudo, činilo. Verovao je čak da zapaža neke pojedinosti u vezi sa položajem u kome se nalazio. U početku je, dakle, popreko ležao u čeljusti čudovišta, potrbuške, zaglavljen između vilica i prikovan očnjacima koji su ga izranjavili, znajući pri tom da su mu ruke i noge slobodne, što ga je donekle tešilo i navelo da razmisli kako da se dokopa grkljana nemani. Nameravao je da je zadavi, da se izvuče iz čeljusti mrtve zveri i odmah pođe kući. U tom trenutku pade mu na pamet i nešto što je nekada davno čuo: morska voda ima lekovitu moć. Isto kao i obična mokraća, uveravao je sebe i nastavio da razmišlja: kada najzad ubije čudovište, već će naći načina da se oslobodi iz njegovih čeljusti, a posle toga će znati i kako da zaleči rane. U tom trenutku, međutim, shvati da grkljana nema – na mestu gde je trebalo da bude, nalazila se velika izraslina prekrivena bezbrojnim, kao kamen tvrdim i kao led klizavim krljuštima, koje mora da su bile veoma čvrsto srasle sa njom, jer nimalo nisu popuštale, ma koliko da su prsti i nokti pokušavali

da prodru između njih i da ih otkinu. Kroz glavu mu poput munje sevnu misao koja ga je gorko razočarala i razjarila: možda je otuda potekla zamisao stanovnika da naprave zidine od sabijene ilovače i oblepe ih kame-njem. Ta pomisao ga odmah navede na drugu, koja se zatim poput varnice rasprskala na druge ideje: krljušti bi dobro mogle da se iskoriste kao štit... Ali ne tako što bi se prethodno odvojile od kože, već tako što bi zajedno s njom poslužile kao zaštitna odeća, u svakom slučaju lakša nego pancir-košulje od gvozdene žice... Kad su krljušti već tako čvrsto srasle s kožom, onda telo čudovišta verovatno sadrži jako vezivno tkivo... Samim tim, ne samo da je imao razlog da se uhvati u koštac sa beštijom već i mnoštvo dobrih razloga da je ubije!

Ali bilo je teško zadati smrtonosni udarac nemani, u svakom slučaju, teže nego čoveku ili čak kulanu*. Odjednom oseti da je počeo da klizi u ždrelo. Bilo je strašno, ali ni to za njega nije bio dovoljan razlog da se preda. Pokušavao je da se rasprostire koliko je širok i dugačak tako što će ispružiti ruke i raširiti noge. Da za-stane u grlu čudovištu koje se spremalo da ga proguta u zadavi ga – to je bilo rešenje! Za to vreme je mislio kako je sada ipak u boljem položaju nego malopre, jer se približio niti života tog stvora pa će je i prekinuti! Osim toga, više nije prikovan zubima, sada je slobodan i, čim obavi posao, dopuzaće gore, razglaviti vilice, iza-ći napolje i udišući svež vazduh punim plućima odmah krenuti kući! Ali nije mogao niti da ispruži ruke, niti da raširi noge – verovatno će morati da zapuši ždrelo svojim telom. Položaj u kome se našao pokrenu još jednu misao, koja je pak iznova raspirila njegov gnev i učvrstila njegovu odluku: utoliko bolje, jer je tako bar bio siguran da će čudovište skončati!

* Divlji magarac. – *Prim. prev.*

Činilo se, međutim, da se i ovoga puta preračunao. Jer, najednom oseti nepodnošljivu vlagu i vrelinu, i to sluzavo-lepljivu. Da li je već stigao do želuca? To zaista ne bi bilo dobro. Ali šta bi i to marilo? Na pamet mu nije padalo da se preda! I dalje je bio pun volje da se bori i da pobedi! Da, hteo je tu klizavu i ljigavu stvar, verovatno zid želuca, da pocepa i iseče! Zato se maši za desno bedro i pretrnu, jer korice behu prazne! To ga je teško pogodilo, gotovo da je pao u očajanje – kama, naizmenično umakana u zagrejanu mast iz tigrovih bubrega i ohlađenu krv iz srca tahija*, iskovana od čelika iz zemlje Sartaula, beše nestala i sada je on bio čovek bez oružja, orao bez krila, vuk bez zuba! Došlo mu je da urla i roni krvave suze i verovatno je radio i jedno i drugo. Međutim, posle kraćeg vremena se pribra i odluči da se ponovo bori i pobedi. Đavola bez oružja!, reče tiho i glasno dodade: još imaš zube, dovoljno oštre da izgrizu! Kandže, da grebu i čerupaju! Pesnice, laktove, kolena, stopala, da proburaze! Ah, samo da nije ove umrtvljujuće vlage i vrućine i te želatinaste mase, tako odvratno sluzave i lepljive...

A onda se probudio, Džingis-kan je ponovo došao svesti. O, kako je stvaran bio osećaj olakšanja koji je dopirao iz dubine njegove duše, verovatno sa samog njenog dna, šireći se u njemu kao miris nagorele balege u jurti ili napupelog pelena u dubodolini! Sada ga više nije okruživala rđavocrvena duboka voda u kojoj se davio, već svetlošću okupana, sveža planinska stepa. Više nije ležao u sluzavo-trulom stomaku čudovišta već na debelom dušeku od životinjskih koža, a sa nekoliko takvih krzna je bio i pokriven. Ipak, osećao je bolove, da, tupe bolove u potiljku, na leđima i u rebri-ma. Onda na izvesnoj udaljenosti ugleda obrise ljudskog lica, ali ne mogaše da ga prepozna. Prema tome,

* Vrsta divljeg konja. – *Prim. prev.*

zaključi on, ne može biti da je potpuno došao k sebi. Verovatno mu se svest polako vraćala i mora da je ponekim svojim krajičkom još ostala u izmaglici. Trebalo joj je, dakle, dati vremena. Zatvorio je oči i čekao. A pri tom je misli, što su navirale u velikim mlazevima, vešto prigušivao, sređivao i usmeravao:

Nije bilo dobro što je tako ležao, očigledno teško povređen... Ma, 'ajde! Valjda nije tako strašno, bolovi su još podnošljivi...

Barem za sada. Ali nekako su sumnjivi, tupi i duboko unutra, drugačiji od žestokih površinskih bolova, ko zna kakve će biti posledice...

Ali nije sada vreme da se misli na posledice. Još jednom si ostao živ, a to je najvažnije...

Da, tačno je. A mogao je i da umre...

Što ne bi bilo dobro. Najstrašnije bi bilo da ga je smrt zadesila kao malopre u onom košmaru... Ili u predelu što prethodi Carstvu mrtvih. Verovatno si se vratio samo zato što do kraja nisi prestao da se boriš, zahvaljujući čemu te je glasnik prepoznao kao Džingis-kana...

A možda se čudovište ipak ugušilo ili je zid njegovog želuca zajedno s mesom iza njega i oklopljenom kožom ipak bio proburažen...

Možda. Svaki Džingis-kanov ratnik trebalo bi da zna šta znači boriti se...

Sve je to lepo. Ali, zar je telo, što je jutros živo i zdravo uskočilo u sedlo, baš sada moralo da leži bolesno, kao klada? I to uoči poslednje, odlučujuće bitke...

Kako je to uopšte moglo da se desi? Šta god da je bilo u pitanju, mora da je udarac bio jak...

Da, udarac. Samo, ko mu ga je naneo? I zašto? Neko upozorenje, možda? Ili čak kazna? Da, kazna kao upozorenje, ne sasvim nezaslužena...

Isplit, takođe. Još jednom ga je trebalo položiti...

GALZAN ČINAG

Devet snova Džingis-kana

Izdavačko preduzeće
CLIO
Gospodar Jovanova 44
Beograd

za izdavača
Zoran Hamović

recenzent
Dragan Velikić

lektura
Gordana Banjac

korektura
Olga Kurjak Pavićević

likovno rešenje korice
Svetlana Volic

tehnički urednik
Dejan Tasić

štampa
Taš
Beograd

info@clio.rs
www.clio.rs

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.112.2(517.3)–31

ЧИНАГ, Галзан

Devet snova Džingis-kana / Galzan
Činag ; prevela s nemačkog Maja
Anastasijević. – Beograd : Clio, 2008
(Beograd : Taš). – 220 str. ; 20 cm.
– (Gral)

Prevod dela: Die Neun Träume des
Dschingis Khan / Galsan Tschinag.

ISBN 978–86–7102–310–8

COBISS.SR–ID 152035084

